

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
Journal of MCU Peace Studies

JMPS

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน 2562 Vol. 7 No. 2 March - April 2019

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร Journal of MCU Peace Studies

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2562)

Vol. 7 No. 2 (March – April 2019)

P-ISSN : 2287-0962

E-ISSN : 2539-6765

• วัตถุประสงค์

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร กำหนดเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา สันติศึกษา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

The Journal of MCU Peace Studies published twice a year (1st issue January - February, 2nd issue March - April, 3rd issue May - June, 4th issue July - August, 5th issue September - October, 6th issue November- December). It aims to promote research and disseminate academic and research articles for researchers, academicians, lecturers and graduate students.

The Journal focuses on Buddhism, Peace Studies, Sociology, Liberal Arts and Multidisciplinary of Humanities and Social Sciences. All the articles published are peer-reviewed by at least two experts. The articles are in both Thai and English.

Views and opinions expressed in the articles published by The Journal of MCU Peace Studies, are of responsibility by such authors but not the editors and do not necessarily reflect those of the editors.

● เจ้าของ

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ห้อง D 423 79 หมู่ที่ 1
ถนนพหลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035248000 ต่อ 8528,
โทรสาร: 035-248000 ต่อ 8528
<http://www.journal-peace.mcu.ac.th>

● Owner

Master of Arts Program in Peace Studies,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Zone D, D423 4th floor, School Building,
79 M.1, Phahon Yothin Road, Lam Sai,
Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya, 13170,
Thailand.
Tel: + 66 35 248 000 ext. 8528
Fax: + 66 35 248 000 ext. 8528
<http://www.journal-peace.mcu.ac.th>

● ที่ปรึกษา

อธิการบดี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
คณบดีคณะพุทธศาสตร์
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

● Advisors

The Rector
Vice-Rector for Academic Affairs
Dean, Faculty of Buddhism
Dean, Graduate School
The Secretary-General of King Prajadhipok's
Institute
The Secretary-General of the Office of the Judiciary

● บรรณาธิการบริหาร

พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ดร.,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● Executive Editor

Phramaha Duangden Thitañño,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

● กองบรรณาธิการ

Ven. Prof. Dr. Khammai Dhammasami,
University of Oxford, UK

Prof. Dr. Le Mahn That,
Vietnam Buddhist University, Vietnam

Ven. Prof. Dr. Jinwol Lee,
Dongguk University, Korea

Dr. Rabindra Panth,
Nalanda Deemed University, India

H.E. Janos Jelen,
Dharma Gate Buddhist College, Hungary

ศ.ดร. จ้านงค์ อติวัฒนสิทธิ์,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ปราโมทย์ ยอดแก้ว,
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร. รัตน์ ปัญญาภา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผศ.ดร. ไกรฤกษ์ ศีลาคม,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผศ.ดร. เดโชพล เหมนาไลย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.ดร. ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล,
สถาบันพระปกเกล้า

ดร. พูนสุข มาศรีงสรค์,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร. หิมพรรณ รักแตงาม,
มหาวิทยาลัยมหิดล

● Editorial Board

Ven. Prof. Dr. Khammai Dhammasami,
University of Oxford, UK

Prof. Dr. Le Mahn That,
Vietnam Buddhist University, Vietnam

Ven. Prof. Dr. Jinwol Lee,
Dongguk University, Korea

Dr. Rabindra Panth,
Nalanda Deemed University, India

H.E. Janos Jelen,
Dharma Gate Buddhist College, Hungary

Prof.Dr. Chamnong Adivadhanasit,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Asst.Prof.Dr. Pramote Yotkaew,
Suan Dusit University

Asst.Prof.Dr. Rattana Panyapa,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

Asst.Prof.Dr. Krairoek Silakom,
Udon Thani Rajabhat University

Asst.Prof.Dr. Dechopol Hemnalai,
Thammasat University

Asst.Prof.Dr. Khantong Wattanapradith,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr. Thawilwadee Bureekul,
King Prajadhipok's Institute

Dr. Poonsuk Masrungson,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr. Himapan Ruktaengam,
Mahidol University

- ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระมหาดนัย อุปวตฺตโน : Phramaha Danai Upawattano

พระมหาพลกฤษณ์ ฐิตเมธี : Phramaha Polkrish Thitamedhi

- ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

คชาภรณ์ คำสอนทา : Kachaporn Kumsonta

- ออกแบบปก (Cover Designed)

จุฬารัตน์ วิชานาติ : Jularatana Vichanati

- จัดรูปเล่ม (Content Designed)

บุศกรณ์ สรรพกิจจานนท์ : Busakorn Subpakijjanone

- กำหนดออกเผยแพร่

– ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

– ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

– ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

– ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

– ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

– ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

– วารสารเผยแพร่ ฉบับเพิ่มเติม (supplemental issues) เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความตามนโยบายของมหาวิทยาลัยในโอกาสเฉลิมฉลองวิสาขบูชา ประจำปี จำนวน 30 บทความ

– วารสารกำหนดระบบการอ้างอิงเป็น APA เอกสารอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความผู้เขียนจะต้องปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด เพื่อพัฒนาวารสารในการเตรียมเพื่อเข้าสู่ฐาน ACI และ Scopus ต่อไป

บทบรรณาธิการ

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2562) วารสารได้รับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และจัดกลุ่มคุณภาพวารสาร ประจำปี พ.ศ. 2559 (ระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์) วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้รับการจัดเข้าในกลุ่มวารสารกลุ่มที่ 1 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2562) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป และวารสารได้ผ่านการประเมินการตรวจรูปแบบตามเงื่อนไขของ TCI (1 - 28 กุมภาพันธ์ 2560) เพื่อให้คุณภาพของบทความไปเงื่อนไข และกิตติสาธิตต่อไป ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 2562 วารสารจะยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่ม โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดบทความฉบับเต็มได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/index>

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการขอแนะนำบทความในฉบับนี้ที่น่าสนใจ ดังนี้

รูปแบบการจัดงานศพเชิงสร้างสรรค์ของชาวพุทธในชุมชนชนบทตามทัศนะของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดย รัตนะ ปัญญาภา, ประสิทธิ์ กุลบุญญา, สุชาติ บุษย์ชยานนท์, ไพศาล พากเพียร และ เรืองเดช เขจรศาสตร์ บทความวิจัยนี้มุ่งนำเสนอรูปแบบการจัดงานศพเชิงสร้างสรรค์ของชาวพุทธในชุมชนชนบทจังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน จำนวน 364 คน ซึ่งคัดเลือกจากประชากร คือ ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ด้วยการกำหนดขนาดจากประชากรตามเกณฑ์ร้อยละที่กำหนดจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักพัน และใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 364 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ t-test และ F test ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา โดย พระชยานันท์มณี, วรปรัชญ์ คำพงษ์, พระครูฉันทเจติยานุกิจ, พระปลัดนฤตล กิตติภทโท และ อรพินท์ อินวงศ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน 2) แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน 3) วิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยในแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตอบแบบสอบถาม และการจัดสนทนากลุ่มย่อย

การพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา โดย อาทิตยา โปณะทอง, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ กาญจนา ภัทรวิวัฒน์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาและ 2) เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบัณฑิตและประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บัณฑิต 2) การพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 3) การทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 4) การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร

การพัฒนาเครือข่ายสุขภาพเชิงพุทธของชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี โดย พระครูสังฆรักษ์ ทรงพรรณ ขยทโต, พระสมุทรวรวิโรจน์, พระครูวิสุทธิฐานันท์คุณ, พระครูวาทิตวิวัฒน์ และ พระมหา-
กัณฐก ธีรธมโม การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ สร้างตัวแบบ และพัฒนาเครือข่ายสุขภาพเชิงพุทธของชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีตามกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบวิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และแบบประเมินผลการปฏิบัติการรายตัวชี้วัด

รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยแนวทางพุทธสันติวิธี: กรณีศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสภาพนาถายความ กรุงเทพมหานคร โดย วิฑูล หนูยิ้มซ้าย, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, บรรพต ตันธริวงศ์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสากลและรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสภาพนาถายความ 2) เพื่อศึกษารูปแบบในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อเสนอรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสภาพนาถายความโดยแนวทางพุทธสันติวิธี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจากสภาพนาถายความจำนวน 9 ท่าน ด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสากลจำนวน 6 ท่านและด้านพระพุทธศาสนาเถรวาทจำนวน 5 ท่าน

การพัฒนาเทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อจัดการความโกรธของวัยรุ่นด้วยพุทธสันติวิธี โดย รุ่งรัตน์ สุวนาคกุล, ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และบรรจบ บรรณรุจิ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสร้างชุดฝึกการจัดการความโกรธของวัยรุ่นโดยการพัฒนาเทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรมด้วยพุทธสันติวิธี 2) เพื่อนำเสนอผลการจัดการความโกรธของวัยรุ่นที่เข้ารับกิจกรรมชุดฝึกอบรมฯ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีคะแนนการจัดการความโกรธระดับต่ำ-ปานกลาง 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดฝึกอบรมการจัดการความโกรธของ

วัยรุ่น แบบสำรวจการจัดการความโกรธ แบบประเมินสติ แบบบันทึกการฝึกสติและการจัดการความโกรธ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง

กองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่าน
ผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
บทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาใน
วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสาร
นี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระมหาดวงเด่น วิฑูญาโน, ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทบรรณาธิการ v

บทความวิจัย : Research Articles

รูปแบบการจัดงานศพเชิงสร้างสรรค์ของชาวพุทธในชุมชนชนบทตามทัศนะของ
ผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี: The Community Leader's View on
Buddhist Creative Funeral Model in Rural Community of
Ubon Ratchathani Province 287-301

รัตน์ะ ปัญญาภา, ประสิทธิ์ กุลบุญญา, สุชาติ บุชัยชยานนท์, ไพศาล พากเพียร
และ เรืองเดช เขจรศาสตร์: Rattana Panyapa, Prasit Kunbunya, Suchat Butjayanon,
Paisam Phakphian and Ruangdet Khechornsart

รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยแนวทางพุทธสันติวิธี: กรณีศูนย์ไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาทสหภาพทนายความ กรุงเทพมหานคร: A Model of the Mediation by
Buddhist Peaceful Means: A Case of the Mediation Center of
Lawyers Council, Bangkok 302-314

วิทูล หนูยิ้มซ้าย, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ บรรพต ตันธีรวงศ์:
Witool Nuyimsai, Phramaha Hansa Dhammahaso, Banpot Tonteerawong

ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา:
The Relation of the Cultural Tourism of Temple and
Communities in Lanna 315-331

พระชยานันท์มนี, วรปรัชญ์ คำพงษ์, พระครูฉันทเจติยานุกิจ, พระปลัดณฤดล กิตติภทโท
และ อรพินท์ อินวงศ์: Phrachayanantamunee, Worapat Kamphong,
Phrakruchantajatiyanukit, Phranaroedon Chaiprasit and Orapin inwong

การพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา: Development of Change Leadership Training Course for Students in Higher Education Institutions	332-347
--	---------

อาทิตยา โปณะทอง, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ กาญจนา ภัทราวินวัฒน์:

Arthittaya Ponathong, Chainarong Suvarnasara and Kanchana Patrawiwat

พฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์ัดอาหารกับการปฏิบัติกิจวัตร ตามวิถีชีวิตของพระสงฆ์: Behavior and Relationship between Eating Habits and Monastic Life Practices	348-363
--	---------

เพชรชน์ อันโต, กุหลาบ รัตนสังธรรม, วสุธร ตันวัฒนกุล, สุนิศา แสงจันทร์:

Patcharuch Onto, Koolarb Rudtanasudjatam, Vasuton Tanvatanakul and Sunisa Sangjun

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน: Guidelines Developing Elderly's Quality of Life Via Community Learning Center	364-378
--	---------

ประยูร อิมิวัตร์, นำขวัญ วงศ์ประทุม, กฤษณะ สมควร และ สมเกียรติ ตุ่นแก้ว:

Prayoon Imiwat, Numkwan Wongpatum, Kritsana Somkuan and Somkiet Tunkaew

การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะเชิงพุทธของชุมชนตลาดน้ำในจังหวัดราชบุรี: Development of the Well-Being base on Buddhism Network of the Floating-Market Community in Ratchaburi Province	379-391
---	---------

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต: Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืนในการขับเคลื่อนตำบล จัดการสุขภาพแบบบูรณาการของจังหวัดพิษณุโลก: Development of Model for Promotion Sustainable Community Participation in the Implementation of Integrated Health Management Sub-district of Phitsanulok Province	392-406
---	---------

พชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา: Patcharadanai Watcharatanapattada

การพัฒนาเทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อจัดการความโกรธของวัยรุ่น ด้วยพุทธสันติวิธี: A Development of Cognitive Behavioral Therapy for Adolescence's Anger Management by Buddhist Peaceful Means	407-423
---	---------

รุ่งรัตน์ สุวานากกุล, ขันทอง วัฒนประดิษฐ์ และบรรจบ บรรณรุจิ:

Rungrat Suwanakkul, Khanthong Wattanapradith and Banjob Bannarujji

แนวทางส่งเสริมกตัญญูทเวทียในสังคมไทย:

An Approach for Promoting Kataṅkukatavedi in Thai Society 424-434

สุวรรณฐา ลี้ม และ พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน):

Suvannatha Loem and Phrapalad Somchai Payago (Damnoen)

การวิเคราะห์อริยวังสปฏิปทาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา:

An Analytical Study of Ariyavaṃsapatipadā in Buddhist Texts 435-446

พระมหาวิรัตน์ อาจารย์สุโก, พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร และ สมิตธิพล เนตรนิมิตร:

Phramaha Wirat Ācārasubho, Phramaha Khwanchai Kittimethi,

Phramaha Somboon Uddhikaro and Samiddhipol Netnimit

กระบวนการการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างองค์กรสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี:

A Process of Communication for Building Peaceful Organizations

By Buddhist Peaceful Means 447-464

สีฟ้า ณ นคร, ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และ บรรจบ บรรณรุจิ:

Seefar Na Nakorn, Khanthong Wattanapradith and Banjob Bannarujj

ความสมดุลของชีวิตการทำงานและครอบครัวของบุคลากรสายวิชาการ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง: Work - Life Balance of the Employees

in Academic Field, Ramkhamhaeng University 465-483

กิตติ ชุณหครีวงศ์: Kitti Chunhasriwong

ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมือธำรงพระพุทธศาสนา:

The Bhikkhu Paṭimokkha as Tool to Preserve Buddhism 484-495

พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส: Phramaha Suthipong Suthivarnso

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี: Good Governance Aspect in Budgeting

Management for Suphanburi Province's Local Government Agency 496-512

ชาติชัย สาสิผล และ เอกพร รักความสุข:

Chatchai Saleephol and Eakaporn Rakkhumsuk

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี: Private Schools Management Model under 20 years national Strategic Framework	513-526
--	---------

ศิริประภา โภชนจันทร์, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ กาญจนา ภัทราวินวัฒน์:

Sirapapar Podchanajun, Chainarong Suvarnasara and Kanchana Pattrawiwat

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม: Legal Measures Governing the Lease of Agricultural Land	527-542
--	---------

รุ่งรัตนา เจริญจิตต์: Roongrattana Jaroenjit

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบสอบเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองเข้มแข็งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิถีเขียวของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคลำปาง: Creative Inquiry Based Learning Management to Promote Strong Citizenship in the Development of Green Products by Lampang Technical College Students	543-557
---	---------

สิทธิพร มีมานะ, จารุณี มณีกุล และ ชรินทร์ มั่งคั่ง:

Sitthiporn Meemana, Jarunee Maneekul and Charin Mangkhang

รูปแบบการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของปลัดเทศบาลตำบลในเขตภาคกลาง: Model of Performance Evaluation of Sub District Municipal Clerk in the Central Region	558-569
--	---------

พิเชต คงคาหลวง และวันชัย ปานจันทร์: Pichet Kongkaluang and Wanchai Panjan

พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย: Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in Thai Society	570-584
---	---------

พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี, พระมหาพรชัย สิริวโร, พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี และ เพ็ญพรรณ เพ็ญพลอย:

*Phramaha Nantakorn Piyabhani, Phramaha Pomchai Sirivaro, Phramaha Khwanchai Kittimedhi
and Penphan Fuangooloy*

บทวิจารณ์หนังสือ: Book Review

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ: Buddhist Economics	585-591
--	---------

กรรณิการ์ ขาวเงิน: Kannikar Khaw-ngern

พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหา การอุ้มบุญในสังคมไทย*

Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in Thai Society

พระมหานันทกรณ ปิยภาณี, พระมหาพรชัย สิริโว,
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี¹ และ เพ็ญพรรณ เพื่องฟูลอย

Phramaha Nantakorn Piyabhani, Phramaha Pornchai Sirivaro,
Phramaha Khwanchai Kittimedhi¹ and Penphan Fuangooloy

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author, E-mail: Kittimete@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการอุ้มบุญในสังคมไทย 2) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหามีบุตรยากสามารถทำได้ ด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาด้านศีลธรรมทางศาสนาว่าการอุ้มบุญแม้จะอ้างถึงการเกิดจากครรภ์ก็ตาม แต่เป็นการเกิดขึ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่เป็นไปตามเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ปัญหาด้านจริยธรรมเรื่องทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์ ปัญหาด้านกฎหมายเรื่องปัญหาด้านสิทธิในของเด็ก ความเป็นบิดามารดา

แนวทางการแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม คือ การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายด้วยหลักมรรค เพื่อเป็นการพิจารณาข้อห้ามและขออนุญาตในการอุ้มบุญอย่างถูกต้อง แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาที่เป็นอิสระและเมตตา แก้ปัญหาทางด้านแพทย์ด้วยการเข้าใจหลัก

พีชนิยาม หลักศีล และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยหลักโยนิโสมนสิการก่อนการตัดสินใจทำการอุ้มบุญ และแก้ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปริยธรรม เพื่อเข้าใจหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ให้เหมาะสมกับการอุ้มบุญ สุดท้ายคือด้านศีลธรรมอันดีตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักทศ หลักสังคหวัตถุ 4 ให้เกิดธรรมะเจริญขึ้นเมื่อมีการอุ้มบุญ และพิจารณาไปถึงปัญหาการอุ้มบุญที่สาเหตุคือความอยากด้วยการไม่ควรทำการอุ้มบุญ แต่ควรดับทุกข์ภายในของผู้ต้องการอุ้มบุญ

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; การอุ้มบุญ; สังคมไทย

Abstract

This research is to study: 1) the problem of surrogacy in Thai society, and 2) the Buddhist virtues to solve the problem of surrogacy in Thai society. This is a qualitative research done by studying academic documents and in-depth interview.

In the research, it was found that in Thai society the problem of infertility can be solved through the assisted reproductive technology. In this matter, an action has been giving rise to various problems, moral issues, for instance. In fact, if viewed from religious points of angle, the surrogacy is mainly concerned with the giving birth through woman's womb, yet such a birth is not naturally created; it is produced by the assisted reproductive technology, moral issue on defame of human being's dignity, exploitation, legal issues on children's rights, parenthood etc.

The guidelines to solve the problem of surrogacy based on the Buddhist virtues were put forward to be considered as follows: the legal problem can be solved through the Noble Paths when confronted with what is morally allowed and what is not morally allowed. In the problem of rights, it can be solved through the aspiration and loving kindness. In the medical problem, it can be solved through the right understanding of the law biology, the precept including providing the right critical understanding before taking the contract of surrogacy. The medical problem can also be solved by means of the qualities of being a good man. By virtue of these principles, many indicators and qualifications can be properly understood while making the contract of surrogacy. Finally, in the area of morality based on the Buddhist virtues, the mentioned problem can be alternatively solved through the four sublime states of mind, six directions and the four bases of social solidarity wherein the sense of goodness while undergoing surrogate motherhood can be increased. Under these ways of practice, one who needs to have a baby through this technique can come to have the real understanding of the surrogate problem caused by such a method and thereby gradually reducing one's desire to have a baby by not taking it through putting an end to the suffering instead.

Keywords: Buddhist Ethics; Surrogacy; Thai Society

บทนำ

การมีบุตรถูกอธิบายในแง่ของธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการดำรงเผ่าพันธุ์เช่นเดียวกับสัตว์ที่มีสัญชาตญาณการดำรงเผ่าพันธุ์ และครอบครัวที่สมบูรณ์ต้องประกอบไปด้วย แม่ และลูก ดังเรื่องราวในอรรถกถาธรรมบทเล่าว่า มีเศรษฐีคนหนึ่งชื่อมหาสุวรรณผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก แต่ไม่มีบุตร วันหนึ่งเขาไปยังท่าอาบน้ำ อาบเสร็จแล้ว ขณะเดินกลับมา เห็นต้นไม้เจ้าป่าต้นหนึ่งมีกิ่งสมบูรณ์ ในระหว่างทางคิดว่า ต้นไม้นี้จักมีเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่สิงสถิตอยู่ จึงให้คนทำความสะอาดบริเวณใต้ต้นไม้แล้วให้ล้อมรั้วเกลี้ยทรายลง ยกธงชัยและธงแผ่นผ้าขึ้น ประดับต้นไม้เจ้าป่าแล้วตั้งความปรารถนาว่า หากข้าพเจ้าได้บุตรหรือธิดาจักทำสักการะใหญ่ถวายท่าน ต่อมาไม่นานภรรยาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร (Prabuddhaghosa-sāṅgārāya, 2013)

ปัจจุบันแนวคิดนี้ยังคงมีส่วนสำคัญในการสร้างครอบครัว และมีแนวทางที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเจริญพันธุ์ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยการเจริญพันธุ์ให้คู่สมรสสามารถมีบุตรตามต้องการได้ แต่ก็มีคู่สมรสหลายคู่ที่ฝ่ายผู้หญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ด้วยตนเองได้ จึงต้องอาศัยบุคคลที่สามคือหญิงอื่นมารับการตั้งครรภ์แทน (อุ้มบุญ) ในกรณีนั้นหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเพื่อสินจ้าง และละสิทธิความเป็นมารดา ทำให้เกิดผลกระทบของปัญหานี้ในปัจจุบันและอนาคตที่จะกลายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเหล่านี้ๆ ในการอุ้มบุญ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ปัญหาทางด้านกฎหมาย ปัญหาทางด้านกฎหมายนั้นพบว่า มีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายของความเป็นพ่อและแม่ไว้ว่า “สภาพความเป็นบิดามารดากับบุตรนั้นเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ เพราะเด็กจะเกิดมาโดยไม่มียุติมาบรรดาไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานต่างๆ ก็เป็นเพียงการกำหนดพฤติกรรมการตามข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ความเป็นบุตรของบิดามารดาใด โดยข้อเท็จจริงก็คงมีอยู่ ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้” (Arcaravibulaya, C. and Chaidachsuriya, S., 1982)

ปัญหาดังกล่าวทำให้เห็นว่าความเป็นบิดามารดาและบุตรไม่ได้เกี่ยวกับกรณีที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชายหญิงที่อยู่ร่วมกันโดยไม่ได้อภิเษกสมรสแล้วมีบุตรร่วมกันก็ถือว่าเป็นบิดามารดาเช่นกัน โดยบุตรที่เกิดขึ้นในกรณีนอกสมรสนั้นเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงที่ตั้งครรภ์ เช่นเดียวกับในกรณีอุ้มบุญ แต่บิดาทางสังคมนั้นจะรับเด็กนั้นไว้ภายใต้การจดทะเบียนรับเป็นบุตร โดยเป็นการจดทะเบียนตามมาตรา 1558 ว่า “บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายได้ก็ต่อเมื่อเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนมิใช่บิดา ถ้ามีการคัดค้านเช่นนั้น การจดทะเบียนว่าเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล” (Arcaravibulaya and Chaidachsuriya, 1982)

ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนรับเป็นบิดาและมารดาของเด็ก ซึ่งมารดาผู้นั้นไม่ใช่มารดาทางชีววิทยาของเด็ก เกี่ยวข้องกับการทำสัญญา (contracts) เป็นการยอมตั้งครรภ์แทนคนอื่นจากข้อสังเกตปัญหาทางด้านกฎหมายจะพบถึงปัญหาในเรื่องสิทธิความเป็นบิดามารดา และการพิจารณาถึง

สัญญาณนั้นว่าเป็นไปได้หรือไม่ โดยสังคมควรจะรับรู้และโต้แย้งถึงประเด็นเหล่านี้ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายว่าด้วยการอุ้มบุญ (legal aspects of surrogacy) ในการอุ้มบุญ มีกลุ่มคนที่กลัวว่าจะเป็นการค้าขายเด็ก (baby selling) ด้วยการให้เหตุผลว่า ถ้าเรายอมให้มีค้าขายเด็กโดยอาศัยวิธีการทำสัญญาอุ้มบุญได้ การขายเด็กให้เป็นทาสก็ไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะว่าการกระทำเช่นนั้นมีความคล้ายกันในเรื่องของการซื้อขาย ฉะนั้น ปัญหาทางด้านกฎหมายจะต้องเข้ามาป้องกันและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นโดยพิจารณาในแง่สิทธิของเด็ก

2. ปัญหาทางด้านการแพทย์ การอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเหตุผลของการพัฒนาเทคโนโลยีนั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านการมีบุตร จึงทำให้เกิดการทบทวนแนวคิดทางด้านจริยธรรมทางการแพทย์ ในหลากหลายมิติ ดังกรณีที่มีการมองว่า “แพทย์ต้องไม่ประกอบวิชาชีพของตนด้วยอิทธิพลแรงจูงใจแห่งเจตนาที่จะหาผลกำไร” (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2008) เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้แพทย์ใช้ความรู้ไปในทางที่ทำให้เกิดปัญหานั้นล้วนเป็นไปตามโลกาภิวัตน์ที่ครอบงำโลก หรือปัญหาการโฆษณา และการใช้ข่าวสารเพื่อหาผลประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ และปัญหาเรื่องเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เพราะความก้าวหน้าทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้มากมาย ทำให้เรามีเครื่องมือที่ก้าวหน้า แต่ประเด็นทางจริยธรรมที่แพทย์ควรใส่ใจคือการเผยแพร่ผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ออกไปโดยที่สิ่งนั้นไม่สามารถให้ผลเต็มที่ตามที่ถูกโฆษณาต้องถือว่าเป็นความขาดจริยธรรมอย่างหนึ่ง (Promta,S., 2007)

อีกประเด็นคือการอนุญาตให้ฆ่าในกรณีการทำเด็กหลอดแก้ว กระบวนการนี้เป็นการผสมกันในห้องหลอดแก้วทำให้ตัวอ่อนเสียไปในระหว่างกระบวนการผสมเทียมนั้น ถือเป็นการทำลายตัวอ่อนจากการเจริญพันธุ์ตามธรรมชาติเทียบเท่ากับการฆ่าทารก แม้ประเด็นดังกล่าวจะถูกถกเถียงในแง่ทางศีลธรรม แต่ก็ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่นักวิทยาศาสตร์จะต้องใส่ใจ อีกทั้งยังมีเหตุผลที่ว่าควรสนับสนุนการวิจัยตัวอ่อนนี้หรือไม่ เพราะเท่ากับว่าเป็นการทำให้เกิดการซื้อขายตัวอ่อนได้ เมื่อพิจารณาจากการตั้งธนาคารเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจผูกขาดการเข้าถึงสายธารเซลล์ต้นกำเนิด (Michael J. Sandel, 2015) ต่อแนวคิดดังกล่าวถือว่าเป็นการให้แพทย์นั้นได้ทบทวนกระบวนการดังกล่าวให้ละเอียดยิ่งขึ้น และมีท่าทีต่อความกังวลในแง่ของศีลธรรมให้มากขึ้น เช่นเดียวกับที่สังคมกำลังตั้งข้อพิจารณาต่อเงื่อนไขปัญหาเหล่านี้

3. ปัญหาทางด้านจริยธรรม การอุ้มบุญนั้นได้นำไปสู่ปัญหาทางด้านจริยธรรมโดยพิจารณาผ่านมุมมองทางด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏในหลายมิติด้วยกัน กล่าวคือ ลูกที่เกิดมาอาจเกิดความสับสนว่าใครเป็นแม่ที่แท้จริงของตน คนที่อุ้มท้องหรือว่าคนที่เลี้ยงดูตนตั้งแต่เล็ก จริงอยู่ในทางกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายไทย มีคำตอบชัดเจนว่าเด็กเกิดจากใครก็เป็นลูกของคนนั้น แต่ในแง่ความรู้สึกของเด็กกฎหมายจะช่วยเหลืออะไรได้บ้าง ในกรณีที่เด็กเกิดจากกรรมวิธีเด็กหลอดแก้ว โดยถูกนำไปฝากไว้ในโพรงมดลูกของผู้อุ้มบุญ เด็กจะไม่มียีนหรือพันธุกรรมจากผู้อุ้มบุญ (ซึ่งเป็นแม่ตามกฎหมาย) แต่มียีนที่ได้รับจากผู้รับเลี้ยงตน (ซึ่งเป็นเจ้าของไข่) ในทางพุทธศาสนาถือว่าฝ่ายหลังคือแม่ที่แท้จริงเพราะเป็นเจ้าของไข่ เพราะพิจารณา

จากการเป็นเจ้าของพีชกะหรือพีชพันธุ์ ตามคำอธิบายในอรรถกถา พระวินัยปิฎก ว่า พวกสหายได้ตั้งชื่อให้ แก่มารดาบิดาของพีชกาทารก (Thai Tipitakas and Atthakatha 1/18/32) แต่ถ้าเด็กเกิดจากการฉีดยาเชื้อ อสุจิเข้าทางช่องคลอดของผู้มีบุญ ก็หมายความว่า เด็กมีอินของผู้นั้นด้วย ผู้มีบุญจึงเป็นแม่ที่แท้จริง ตามหลักกฎหมายและพุทธศาสนา แต่ถ้าเด็กถูกคาดหวังโดยให้ถือว่าผู้เลี้ยงดูคนนั้นเป็นแม่ เด็กย่อมเกิด ความสับสนในที่สุดว่าควรจะรักหรือผูกพันกับ “แม่”

ปัญหาที่เป็นผลพวงอีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ แพทย์จะนำตัวอ่อนไป ทำลาย เพราะเจ้าของชีวิตตัวอ่อนก็คือตัวอ่อนเอง สิ่งที่ต้องตระหนัก โดยเฉพาะในหมู่ชาวพุทธก็คือตัวอ่อน ไม่ใช่แค่ชีวิตธรรมดาๆ อย่างเซลล์ทั่วไปในร่างกายหรือเซลล์ต้นไม้ หากเป็นชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้เพราะพุทธ ศาสนาถือว่าชีวิตมนุษย์เริ่มขึ้นตั้งแต่เป็นจิตแรกในท้องมารดา หรือพูดอีกนัยหนึ่งตั้งแต่เป็น “กลลรูป” (Thai Tripitakas 15/235/337) เพราะเป็นขั้นที่จิตแรกหรือปฐมจิตเกิดขึ้นร่วมกับอรูปขันธ์อีกสาม คือ เวทนา สัญญา และสังขาร กลลรูปนั้นท่านว่าเป็นหยาดน้ำใส ที่เล็กเหลือเกิน ดังนั้นตัวอ่อนจึงน่าจะเลยจากขั้นที่เป็นกลลรูปไปแล้ว การทำลายตัวอ่อนโดยเจตนาจึงเท่ากับเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ จัดว่าเป็นปาณาติบาต โดยสมบูรณ์ (Phra Brahmamagunabhorn (P.A.Payutto), 2015) ทางแก้จึงอยู่ที่การหามาตรการควบคุม ไม่ให้ก่อผลเสียทางจริยธรรมเกินขอบเขต ขอบเขตนั้นอยู่ที่ไหน และมาตรการใดที่จะควบคุมให้อยู่ใน ขอบเขตได้ เป็นเรื่องที่สังคมจะต้องร่วมกันหาคำตอบ บทความเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางแก้ปัญหา การอุ้มบุญในสังคมไทย” จึงพยายามหาคำตอบที่จะช่วยคลายปมความขัดแย้งของคนสองกลุ่มที่สนับสนุน และคัดค้านแนวทางการอุ้มบุญต่อปัญหาที่ว่า การอุ้มบุญในทางกฎหมาย การแพทย์ และจริยธรรมนั้นมี ประเด็นปัญหาใดบ้าง และมีแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรมควรเป็น อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
2. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในปัญหาการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) จากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาและปกรณ์วิเสส และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ งานนิพนธ์ของนักวิชาการร่วมสมัย และเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้ง

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พระสงฆ์ นักวิชาการทางด้านศาสนา และนายแพทย์ นักกฎหมาย ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แบบบันทึกเอกสาร ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บันทึกรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3.2 แบบสัมภาษณ์ ที่พัฒนาขึ้นจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3.3 เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์สร้างตามวัตถุประสงค์และผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

4. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลนี้ได้ทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีการตรวจสอบทันทีว่า ข้อมูลที่เก็บด้วยการบันทึก และสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใดหรือไม่ อย่างไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแต่ละประเด็นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วก็จะนำข้อมูลมาจัดระบบเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต่อจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยได้จัดระบบหมวดหมู่ของการวิเคราะห์เรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย การอุ้มบุญ (Surrogacy) คือ สถานการณ์ที่คู่สามีภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เนื่องจากภรรยาไม่มีมดลูกมาแต่กำเนิด ถูกผ่าตัดเอามดลูกออก มดลูกมีพยาธิ หรือมี

โรคประจำตัวรุนแรง แต่มีต้องการบุตรเป็นของตนเอง จึงอาศัยวิทยาการทางการแพทย์ด้วยการเอาไข่และอสุจิมาปฏิสนธินอกร่างกาย แล้วนำตัวอ่อนที่ได้ย้ายกลับไปไว้ในมดลูกของสตรีอื่นเพื่อให้เกิดการตั้งครรภ์แทน (Kunathikom, 2002) ในสังคมไทยได้ปรากฏมีการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อเป็นการช่วยเหลือสำหรับผู้มีบุตรยาก แต่ต่อมาได้นำมาใช้กับการอุ้มบุญ โดยการนำเชื้ออสุจิของฝ่ายชายผู้ต้องการมีบุตรมาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทน ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น และมีข้อสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกันก่อนที่จะมีการรับอุ้มบุญ จนกลายเป็นปัญหา 3 ด้านด้วยกันคือ

1.1 ปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาของกฎหมายคือเรื่องสิทธิ คือการอ้างถึงการเป็นบิดามารดา และสิทธิในการดูแลเด็ก หรือในกรณีที่สิทธิความเป็นบิดามารดาทางกฎหมายรวมไปถึงการอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียน หากมีบุตรด้วยกันก็ถือว่าเป็นบิดามารดาเช่นกัน (Arcaravibulaya, and Chaidachsuraya, 1982) ส่วนสัญญาคือ การที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาร่วมกันทำนิติกรรม มีความประสงค์ตรงกัน และร่วมกันในอันที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Pramoch, 1984) ส่วนอีกอย่างสัญญา คือ นิติกรรม เป็นการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปนั้น แต่ละฝ่ายอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนรวมเป็นฝ่ายเดียวกันก็ได้ (Sanongchat, (2004) โดยประเด็นปัญหาทางด้านสัญญาการรับอุ้มบุญ ฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอุ้มบุญมีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเท่ากับว่าเป็นการสนับสนุนให้เกิดการซื้อขายเด็ก โดยข้ามตลกและเนื้อตัวร่างกายของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทน อีกทั้งทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นแม่ลดลงเหลือแค่ความเป็นโรงงานผลิตมนุษย์ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาทั้งด้านกฎหมาย ด้านจริยธรรม ด้านสังคม จึงไม่สามารถบังคับใช้สัญญาการรับตั้งครรภ์แทนได้ สัญญากลายเป็นโมฆะ (Mahakul, 1994) และฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอุ้มบุญนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะไม่ถือเป็นสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็กโดยแท้ เพราะผู้ขอให้ตั้งครรภ์แทนมีส่วนได้ส่วนเสียกับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน และสัญญาการรับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาดังกล่าวนี้นี้เป็นไปเพื่อช่วยเหลือคู่สมรสที่มีบุตรยากให้มีบุตรไว้สืบสกุลโดยที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนเป็นแต่เพียงผู้ให้การเลี้ยงดูทารกในครรภ์ให้เจริญเติบโตเท่านั้น ซึ่งเปรียบเหมือนการรับเลี้ยงดูเด็กตามธรรมดาทั่วไป สัญญาของฝ่ายเห็นด้วยกับการรับตั้งครรภ์แทนจึงมองว่าเป็นสัญญาที่สมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย (Bunyadech, 1988)

1.2 ปัญหาทางการแพทย์ เกี่ยวข้องกับความผิดกฎหมายเรื่องการทำเนตชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการแพทย์คือ การทำเนตชีวิตของทารกในครรภ์ที่ถือกันในช่วงการแพทย์ปัจจุบันมี 2 องค์คือ มารดามีระดู ซึ่งหมายถึง มีการตกไข่หรือมารดาอยู่ในวัยที่สืบพันธุ์ได้ และการที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การที่เชื้ออสุจิหรือสเปิร์มจากบิดาเข้าไปผสมกับไข่ของมารดา (Sukhothai Thammathirat Open University, 2006) ในขณะที่พระพุทธศาสนา อธิบายการเกิดของทารกในครรภ์มารดาว่า ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีจิตหรือวิญญาณ (คันธัพพะ) มาปฏิสนธิในครรภ์มารดา (Thai Tripitakas 13/411/514) และปัญหาทางการแพทย์ได้ฆ่าชีวิต เพราะการ

วิจัยเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell) นำไปสู่การอุ้มบุญนั้นต้องอาศัยเซลล์ต้นกำเนิดซึ่งเกิดจากการวิจัยตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งบางส่วนนำไปสู่การทำลายตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวโยงกับการทำลายชีวิตมนุษย์หรือไม่ แม้การวิจัยดังกล่าวบางส่วนจะเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหามะเร็งลูกลิง และการอุ้มบุญนั้นอาจต้องทำลายรอบซึ่งอาจทำให้ตัวอ่อนที่ไม่ได้ใช้ถูกทำลายไปมากกว่าจำนวนเด็กที่ได้จากการอุ้มบุญ (Michael, 2015) และอีกอย่างหนึ่งคือข้อบกพร่องทางด้านการเกิด เพราะถ้าคู่สามีภรรยาป่วยจากโรคจนไม่สามารถให้กำเนิดได้ การที่แพทย์จะทำการช่วยเหลือนั้นก็ถือเป็นการช่วยชีวิตเด็กด้วยการให้เขาเกิดขึ้นมาอย่างน้อยก็หนึ่งคนมากกว่าจะมองไปว่าเขาฆ่าเชื้อเซลล์ต้นกำเนิดอื่นใด และคุณธรรมมากกว่าการจะไม่ให้เด็กได้มีโอกาสเกิดขึ้นมาเลย กรณีนี้เช่นเดียวกับการเห็นเด็กจำนวนมากจมน้ำ แม้เราจะว่ายน้ำไม่เป็นแต่ก็เป็นไปได้ที่เราจะไปเรียกให้คนมาช่วย แต่การที่คนมาช่วยอาจช่วยไม่ได้ทั้งหมด เราไม่ควรถือว่าเขาผิดที่ช่วยไม่ได้ทั้งหมด แต่ควรยกย่องเขาเหล่านั้นว่าเป็นผู้กล้าหาญหรือมีเมตตาธรรมมากกว่าจะเรียกเขาว่าฆาตกรผู้ฆ่าหรือทำลายชีวิต

1.3 ปัญหาทางด้านจริยธรรม เป็นการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยทำให้สถานะของความเป็นแม่เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่สามารถซื้อขายได้ ไม่สนใจว่าหญิงที่ตั้งครรภ์นั้นจะมีความผูกพันกับเด็กเพียงใด หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจึงถูกปฏิบัติเหมือนกับเป็นเครื่องจักรที่ไม่มีชีวิตวิญญาณ หรืออารมณ์ความรู้สึก และถูกใช้เป็นสถานที่รับเลี้ยงตัวอ่อนเพื่อผลิตเด็กขึ้นมาเท่านั้น (Recht, 1998) และเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้หญิง แม้ในบางกรณีหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนอาจเป็นญาติสนิทกับคู่สมรสที่มีบุตรยาก แต่อย่างไรก็ตาม หญิงที่อาสารับตั้งครรภ์แทนผู้อื่นจะเป็นหญิงที่มีฐานะทางการเงินไม่ตึงเครียด หญิงเหล่านั้นมักจะยอมเข้ารับตั้งครรภ์แทนก็ต่อเมื่อได้รับค่าตอบแทนจากการตั้งครรภ์แทนเท่านั้น การรับตั้งครรภ์แทนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแสวงหาประโยชน์จากเนื้อตัวร่างกายของหญิง หรือจากศักยภาพในการสืบพันธุ์ของหญิงนั้น (O'Brien, 1986) การพิจารณาปัญหาบนฐานของจริยธรรมของหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเป็นหลัก

2. หลักพุทธจริยธรรมกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย พุทธจริยธรรมสามารถพิจารณาผ่านหลักเกณฑ์ทางบริบททางสังคมไทย โดยเกี่ยวข้องกับปัญหาอุ้มบุญ 3 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ และด้านจริยธรรม ดังนี้

2.1 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาค่าการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย ดังนี้

2.1.1 การแก้ปัญหาค่าการอุ้มบุญด้านสัญญาด้วยศีล ในสังคมไทยนั้นมองเรื่องสัญญารับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะตามมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พิจารณาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการตั้งครรภ์ทำให้ลดศักดิ์ศรีแห่งความเป็นแม่ของหญิงนั้นลงอย่างสิ้นเชิง คงเหลือแต่ความเป็นโรงงานผลิตมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นการทำลายระบบครอบครัวที่มีการสืบสายโลหิตและเผ่าพันธุ์ที่ชัดเจน ส่วนประเด็นที่ว่า

เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนควรจะเป็นบุตรของใคร วิเคราะห์ในแง่กฎหมายแล้วเด็กนั้นจะต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงผู้ให้กำเนิด ชายหญิงที่เป็นเจ้าของสุจิและไข่ย่อมไม่อาจที่จะอ้างตนเป็นบิดาและมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายได้ แม้ว่าจะเป็นบิดามารดาทางสายเลือดก็ตาม เว้นแต่จะขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (Mahakul, 1994) โดยในพุทธธรรมพิจารณาพื้นฐานระบบศีลธรรมทางสังคม (social morality) ผ่านศีล โดยพิจารณาว่าอะไรควรไม่ทำ และอะไรควรทำ โดยในแง่ของศีลนั้นจึงมีข้อไม่ควรทำ คือ ศีล 5 เพื่อเป็นการป้องกันทั้งในส่วนของการเบียดเบียนกันระหว่างคู่สามีภริยากับแม่อุ้มบุญ และเด็กที่จะเกิดขึ้นมา และข้อความทำตามหลักมรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ และสัมมาอาชีวะ (Prabuddhakosāthēra, 1997) การมีสัญญารับตั้งครรภ์แทนอาจถูกมองว่าเป็นคำขายมนุษย์ (Thai Tripitakas 22/177/295) และผิดต่อหลักสัมมาอาชีวะที่ต้องการให้การเลี้ยงชีวิตนั้นเป็นไปด้วยความถูกต้อง ไม่นำปัญหาามาสู่ตนเองและสังคม

2.1.2 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านสิทธิด้วยหลักเมตตา ปัญหาด้านสิทธิมาจากเจตนาของสามีภรรยาและเจตนาของผู้อุ้มบุญ โดยพิจารณาจากเจตนาในพระพุทธศาสนานั้นอาจประกอบด้วยตัณหา เมื่อมีผู้ต้องการมีบุตร ก็มีผู้มารับจ้างอุ้มบุญเป็นธรรมดา เมื่อหญิงขายสิทธิการสืบพันธุ์ยิ่งส่งเสริมทัศนคติการมองเด็กเป็นสินค้า ทัศนคตินี้ทำให้ความเป็นพ่อแม่เสื่อมทราม ซึ่งปทัสถานของความรักของพ่อแม่คือความคิดที่ว่าลูกเป็นสิ่งที่โอนให้แก่กันได้ การขายลูกถือเป็นความผิด ซึ่งนำไปสู่การอนุญาตสืบพันธุ์นั้นเป็นการปันทอนความเป็นพ่อแม่ (Michael J. Sandel, 2013) พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าเจตนาประกอบด้วยตัณหา นั้นทำให้เกิดปัญหาตามมา แต่เจตนาที่ตื้นตันต้องประกอบด้วยฉันทะและเมตตาคือมุ่งประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือสร้างประโยชน์เป็นหลัก (Phra Brahmaganunabhorn (P.A.Payutto), 2016) โดยสามีและภริยาที่ต้องการบุตรและผู้รับอุ้มบุญต้องมีเจตนาที่ตรงกันคือมุ่งหวังประโยชน์ให้แก่เด็กมากกว่าตนเอง โดยถือเป็นโอกาสที่เด็กจะได้มีโอกาสเกิดเป็นมนุษย์ และสามีภรรยาและผู้อุ้มบุญจะต้องสื่อให้เห็นเจตนาที่มีฉันทะและเมตตาเป็นองค์ประกอบจึงจะถือว่ามีสิทธิในการดำเนินการอุ้มบุญตามลักษณะดังกล่าวนี้

2.2 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านการแพทย์ ได้พิจารณาประเด็น 2 ด้าน คือ

2.2.1 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ด้วยสัมมาทิฐิ เป็นการพิจารณาปัญหาทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์อันถือเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการฉีดน้ำเชื้อเข้าไปในช่องคลอดของหญิงนั้นอาจถูกมองว่าเป็นการผิดต่อหลักหลักพินิยามคือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุกรรม เป็นต้น (Thai Tipitakas and Atthakatha 1/2/81) พระพุทธศาสนาอธิบายวิธีการเกิดของทารกในครรภ์มารดาว่า ต้องมีองค์ประกอบ ๓ ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีจิตหรือวิญญาณ (คันธัพพะ) มาปฏิสนธิในครรภ์มารดา (Thai Tripitakas 13/411/514) ฉะนั้น การใช้เทคโนโลยีนี้เป็นวิธีการที่แตกต่างจากธรรมชาติ แต่เป็นวิธีการที่เป็นไปได้ระบบหนึ่งเนื่องจากเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ แบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เพราะเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่นำมาใช้เป็นเพียงเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์วิธีหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางชีววิทยา และกฎเกณฑ์ทางชีววิทยาที่เป็น

กฎเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ แบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ โดยการใช้เทคนิคและวิธีการนี้เป็นการกระทำภายใต้กฎเกณฑ์ตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ตามหลักพีชนิยาม เมื่อพิจารณาผ่านแนวทางนี้พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธการเกิดด้วยการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ โดยข้อสรุปนี้เกิดจากการใช้หลักสัมมาทิฐิคือความเห็นถูกต้องที่เกิดจากการรับฟัง (ปรโตโฆสะ) และการพิจารณาในใจอย่างแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016) โดยหลักการเกิดนั้นกล่าวไว้ภายใต้กฎเกณฑ์ของพระพุทธศาสนาในแง่หนึ่ง แต่หลักการสำคัญนั้นจำต้องอาศัยการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เนื่องจากเหตุการณ์เกิดนั้นมีมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่นเดียวกับการเกิดของสุวรรณสามที่เกิดจากการที่พราหมณ์ลูบท้องนางพราหมณี (Thai Tipitakas and Atthakatha 4/2/176) หรือการเกิดแบบผุดเกิดเป็นมนุษย์ของอาภัสสรพรหมตามที่ปรากฏในอัครคัมภีร์ (Thai Tripitakas 11/199-126/88-93) จึงถือว่าการแพทย์ก็เป็นวิธีหนึ่ง แต่การเข้าใจวิธีการเกิดได้อาจไม่ใช่ปัญหาสำคัญในทางพระพุทธศาสนา แต่สำคัญที่ผู้ใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์คือแพทย์ควรเข้าใจปัญหาให้รอบด้านทั้งปัญหาทางจริยธรรม กฎหมายและศีลธรรม อีกทั้งสามเณรยาผู้รับผิดชอบเด็กที่เกิดมาต้องมีความเห็นที่ถูกต้องเป็นกุศลคิด เพราะเทคโนโลยีมีทั้งดีและไม่ดีอาจทำให้เด็กเกิดมาพิการก็ได้ สามเณรยาจึงต้องมีพรหมวิหารธรรมต่อบุตรเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์นั้น ช่วยทำให้คุณธรรมในทางกุศลธรรมเกิดขึ้น ดังพุทธพจน์ว่า บิดามารดาเป็นพรหม เป็นอรหันต์สำหรับบุตร (Thai Tripitakas 25/106/485)

2.2.2 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปริสธรรม การอุ้มบุญนั้นมีข้อกำหนดการบริการด้านนี้ต้องมีทีมแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พยาบาล สถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ที่ได้มาตรฐาน มีหลักวิชาการและข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ที่ต้องมีการควบคุมคุณภาพและจริยธรรม บันทึกทางการแพทย์และที่สำคัญต้องมีใบยินยอมและแบบคำอธิบายให้คู่สมรสทำความเข้าใจและลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้กำหนดให้ราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประกาศฉบับนี้ สถาบันที่ต้องการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ จะต้องยื่นคำขอหนังสือรับรองต่อราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย ในปัจจุบันมีสถาบันที่ได้รับการรับรองทั้งสิ้น 27 แห่ง (Kunathikom, S., 2002) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลักการและข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้จึงสัมพันธ์กับหน่วยงานจำนวนมาก เนื่องจากมีหลายหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบ เพื่อพิจารณาในรายละเอียดผ่านการคิด พิจารณาแก้ไข ตัดสินใจ ไม่ใช่ปัญหาทางด้านเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่ต้องการผู้มีความรู้ เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นว่าเหมาะสมหรือไม่ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2008) พุทธจริยธรรมได้เสนอหลักสัปปริสธรรมในการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวข้องกับหลักการเหตุผล และบุคคลผ่านแนวคิด 7 ประการ คือ 1) อัมมัญญู ผู้รู้จักเหตุ ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์นั้นพิจารณาหาสาเหตุเรื่องการเกิด โดยเกี่ยวพันกับเรื่องกายกับใจในแง่ของการเกิดนั้น พระพุทธศาสนามองชีวิตเป็นระบบเดียวกัน เป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เข้ามามีอาศัยกัน การเกิดในแง่ของความเป็นความเป็นจริงทางธรรมชาติ ไม่ได้เกี่ยวกับค่านิยมอื่นๆ ว่า การเกิดนั้นถูกหรือผิด 2) อัตถัญญู ผู้รู้จักผล คือรู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะกระทำ ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์ต้องการผล

คือความดับทุกข์หรือความสุข ในแง่ของกายคือการมีบุตร แต่ในแง่ทางใจคือส่งผลให้เกิดความเมตตากรุณา ในบิดามารดา ความเสียสละของแพทย์ เป็นต้น 3) อดัตถัญญู ผู้รู้จักตน คือรู้หน้าที่ โดยปัญหาการอุ้มบุญนั้น เกี่ยวข้องกับหลากหลายอาชีพ ใครรับผิดชอบหรือมีหน้าที่อะไรจึงต้องกำหนดให้ชัดเจน เช่น สูตินรีแพทย์มีความรู้ในการให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ และบุคลากรอื่นที่ควรมีวิสัยทัศน์แพทย์ ศัลยแพทย์ระบบสืบสาวะ นักจิตวิทยา นักพันธุศาสตร์ เป็นต้น แต่ละหน่วยจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและต้องถูกประเมินได้ผ่านคุณภาพและจริยธรรมโดยความเข้าใจหลักที่ตนกระทำ พระพุทธศาสนาจึงถือว่า มนุษย์มีกรรมเป็นของตน และตนก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ (Thai Tripitakas 22/334/368) ความตรงกันระหว่างหน้าที่กับความรับผิดชอบทางศีลธรรม 4) มัตถัญญู ผู้รู้จักประมาณ คือรู้ความพอเหมาะพอดี ถ้าเราเชื่อว่าการที่แพทย์ไม่สามารถทำบางอย่างหรือสนับสนุนให้ทำบางอย่าง เช่น การมีบุตร เป็นต้น มาจากความเป็นจริงตามธรรมชาติที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรม โดยกรรมนั้นอาจทำให้เห็นท่าทีการปล่อยวางจากการยึดถือว่า เป็นเพราะกรรมทำให้เราไม่มีในสิ่งที่ควรมีหรือเป็นธรรมชาติ การวางท่าทีจึงควรเป็นไปในท่าทีของการปล่อยวาง 5) กาลัญญู ผู้รู้จักเวลา แพทย์ต้องเข้าใจว่า การเกิดและตายไม่มีใครกำหนดได้ ถ้าจะเกิดก็เกิด ถ้าจะตายก็ตายถ้าเหตุปัจจัยพร้อม เช่นเดียวกับการจัดการอุ้มบุญที่กล่าวถึงการเกิดนั้นอาจเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับยุคสมัยของพระพุทธศาสนาที่เน้นความเจริญด้วยธรรมะ และผู้ที่เป็นสามีภรรยา แม่ผู้อุ้มบุญ แพทย์และผู้เกี่ยวข้องต้องแสดงให้เห็นถึงการมีธรรมะ มีคุณธรรมความดีหรือจริยธรรมในการดำเนินชีวิต 6) ปริสัณญู ผู้รู้จักชุมชน ปัญหาการอุ้มบุญต้องเข้าใจกระแสวัฒนธรรมสังคมหรือข้อปฏิบัติในชุมชนนั้นๆ ในสังคมไทยมีชุมชนที่มีพระพุทธศาสนาที่มองว่าปัญหาการอุ้มบุญนั้นขัดแย้งกับหลักศีลธรรม เช่น การฆ่าตัวอ่อนในการทำปฏิสนธิเป็นการผิดศีลข้อ ๑ หรือการฉีดตัวอ่อนของฝ่ายชายเป็นการผิดศีลข้อ ๓ เป็นต้น สังคมจะต้องรับรู้ถึงข้อคิดทางด้านพระพุทธศาสนาว่าทั้งสองกรณีนั้นไม่ผิดด้วยหลักของศีลด้วยองค์ประกอบการทำผิดยังไม่ครบตามหลักของศีล (Thai Tipitakas and Atthakatha 3/2/397) 7) บุคคลัญญู ผู้รู้จักบุคคล การอุ้มบุญนั้นเชื่อมโยงกับบุคคลหลากหลายตั้งแต่สามีภรรยา หญิงรับอุ้มบุญ แพทย์ นักกฎหมาย แต่ละบุคคลต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติต่อกัน เช่น สามีให้เกียรติยกย่องภรรยา หรือ ภรรยารักษาทรีพียที่สามีหามาได้ (Thai Tripitakas 11/269/214) พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลด้วยหลักธรรม เช่น ทำต่อกันด้วย พุดกันด้วยเมตตา คิดด้วยเมตตา เสียสละ (Thai Tripitakas 10/141/87-88) เป็นต้น การที่สามีภรรยากับหญิงอุ้มบุญ แพทย์ นักกฎหมายมาเกี่ยวข้องกันจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐาน ข้อกำหนด การควบคุม และบันทึกอย่างสม่ำเสมอให้เห็นหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่ปฏิบัติต่อกัน ไม่เน้นผลประโยชน์เรื่องเงินทองหรือความอยากของสามี ภรรยาอย่างเดียวเท่านั้น เพื่อแก้ไข ปัญหาอย่างครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านจริยธรรม มี 2 ประเด็น คือ

2.3.1 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมสังคมด้วยพรหมวิหาร 4 และหลักทศ การแก้ปัญหาทางด้านจริยธรรมทางสังคม พุทธจริยธรรมได้เสนอปัญหาการอุ้มบุญภายใต้กรอบการสร้างความสุขที่เกิดบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสามีภรรยา นักกฎหมาย และแพทย์ผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณากรอบแนวคิดทางพุทธ

จริยธรรมว่าได้สร้างธรรมะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ ผู้เป็นบิดามารดาจึงต้องมีหลักธรรมคือพรหมวิหารธรรมช่วยรับรองความเป็นบิดามารดาของเด็กได้ เพราะว่า “พรหม นี่เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า บุรพจารย์ นี่เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า อาหุไนยบุคคล นี่เป็นชื่อของบิดามารดา ซื่อนั้นเพราะบิดามารดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตร และการบำรุงเลี้ยงบุตรตามหลักทศ มารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตรโดยหน้าที่ 5 ประการ คือ 1. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว 2. ให้ตั้งอยู่ในความดี 3. ให้ศึกษาศิลปวิทยา 4. หากรยา (สามี) ที่สมควรให้ 5. มอบทรัพย์สินสมบัติให้ในเวลาอันสมควร (Thai Tripitakas 11/267/212-213) ทั้งแพทย์ นักกฎหมาย พระสงฆ์ ผู้นำจิตวิญญาณ ควรมีการตั้งองค์กระชั้นมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ควรปล่อยให้ทำตามความต้องการของปัจเจกบุคคล เช่นเดียวกับการสร้างครอบครัวล้วนมาจากสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ชัดเจนถึงหน้าที่ของ พ่อ แม่ และลูกอันแสดงให้เห็นสถาบันครอบครัวที่มั่นคง พุทธจริยธรรมมองปัญหาทั้ง 2 นั้นเกี่ยวข้องกับจริยธรรมสังคมบนการเชื่อมโยงบุคคลด้วยหลักธรรมส่งเสริมให้เกิดความสุขหรือประโยชน์ร่วมกันอันเกิดจากการปฏิบัติ

2.3.2 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยหลักการออกบวช หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมส่วนบุคคลคือการแก้ปัญหาความทุกข์ของแต่ละบุคคล กล่าวคือ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญบนพื้นฐานของการมีบุตรใน 2 ด้านด้วยกัน คือ 1) ปัญหาเรื่องกรรม การอุ้มบุญเป็นปัญหาเรื่องการมีบุตรและไม่มีบุตร ซึ่งกรณีนี้พระพุทธศาสนาพิจารณาเรื่องกรรม คือ การกำเนิดขึ้นของมนุษย์ในแห่งหนึ่งนั้นเป็นความทุกข์ ทุกข์เป็นภัยใหญ่ของโลกนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น การละความทุกข์จากเงื่อนไขของการเกิดจึงเป็นการไม่ยุ่งเกี่ยวกับความทุกข์ และสิ่งสำคัญของความทุกข์ในแง่ของการเกิด เมื่อมองผ่านแนวคิดของนักบวชจะพยายามหลีกเลี่ยงการเกิดโดยการไม่ยุ่งเกี่ยวกับกามราคะ เพื่อสร้างความเมา เพื่อดับความกระหายเพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวัฏฏะ เพื่อความสิ้นต้นเหตุ เพื่อคลายความกำหนดเพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน ละกามการระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่างๆ (Thai Tripitakas 1/39/27) 2) ปัญหาเรื่องคุณค่า พุทธจริยธรรมพิจารณาคุณค่าสังคมในแง่ของความสุขในการอยู่ร่วมกัน เมื่อต้องการสุขในการอยู่ร่วมกันก็ต้องสร้างบุคคลที่อยู่ร่วมกัน แต่ความสุขตามคุณค่าที่บุคคลสร้างนั้นไม่ได้เป็นจริงหรือเป็นก็เพียงชั่วคราว เช่นเดียวกับที่สังคมให้คุณค่าเรื่องการมีครอบครัวอันสร้างความยึดติดสร้างสมมติตัวตนขึ้น เมื่อต้องการดับทุกข์ในส่วนของจริยธรรมส่วนบุคคล จึงเป็นการพิจารณาให้เห็นการออกจากเรือนเพื่อไม่ยึดติดในตัวตน และพัฒนาตัวเองไปสู่ความอิสระหรือปล่อยวางตัวตนจากความยึดมั่น การแก้ปัญหาแบบนี้จึงไม่พิจารณาปัญหาการอุ้มบุญว่าไม่ควรทำตั้งแต่ต้น และควรหาวิธีการดับความเกิดของตนเอง และเรียนรู้จะอยู่อย่างปล่อยวางจากตัวตน

สรุป

ลักษณะการอุ้มบุญในสังคมไทย ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหาการมีบุตรยาก ด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาด้านกฎหมาย พุทธถึงสิทธิการเป็นพ่อแม่ที่ไม่อาจพิจารณาได้จากโลกทัศน์แบบชายที่ไม่สนใจพิจารณาโลกทัศน์แบบหญิงที่มองความสัมพันธ์ระหว่างแม่อุ้มบุญกับเด็กด้วย และปัญหาด้านสัญญาการอุ้มบุญ ปัญหาด้านการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์และการฆ่าเซลล์ในการวิจัยต้นกำเนิดถือเป็นการผิดศีลหรือไม่ ปัญหาด้านจริยธรรมที่ทำให้เห็นถึงปัญหาศีลธรรมอันดีของสังคม และทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์ เมื่อนำพุทธจริยธรรมมาแก้ไขปัญหามุณูในสังคมไทย คือ การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย ใช้หลักศีลอันเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตามหลักมรรค แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาอันประกอบด้วยฉันทะและเมตตา แก้ปัญหาทางด้านแพทย์ด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ด้วยสัมมาทิฐิ และแก้ปัญหายจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปุริสธรรม แก้ปัญหายจริยธรรมทางสังคมด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักทศ แก้ปัญหายจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยการไม่ทำการอุ้มบุญแต่ควรปล่อยวาง

References

- Arcaravibulaya, C. and Chaidachsuriya, S. (1982). *The civil and commercial code book V*. Bangkok: charalsanitwong publishing.
- Bunyadech, P. (1988). Morther in Surrogacy. *Dulaphaha*. 35 (1), 281-282.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2008). *Modern medicine in the perspective of Buddhism*. (6th ed.). Bangkok: Sahadhammigga.
- _____. (2015). *Dictionary of Buddhism*. (31th ed.). Bangkok: Plitamma.
- _____. (2016). *Buddhadhamma*. (46th ed). Bangkok: Sahadhammigga.
- Prabuddhaghosâjâraya. (2013). *Thai Tipitakas and Atthakatha*. Bangkok: MCU Press.
- _____. (1997). *Visutthimakka*. Bangkok : Mahamaku University Press.
- MahachulalongKornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Mahamakut University. (1984). *Thai Tipitakas and Atthakatha*. Bangkok : Mahamakut University Press.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2006). *Thammaanamaya*. (3rd ed.). Nontaburi: STOU Press.

- Michael J. Sandel. (2015). *Public Philosophy: Essays on Morality in Politics*. Trans. by Achavanantakul, S. Bangkok: Openbook.
- _____. (2013). *What Money Can't Buy : The Moral Limits of Markets*. Trans. by Achavanantakul, S. Bangkok: Openbook.
- Mahakul, V. (1994). Morality and Law in Human origin with Assisted Reproductive Technologies. *Journal of Laws*. 15(1), 10-20.
- Promta, S. (2005). *Buddhist Philosophy*. (2nd ed.). Bangkok: Siam.
- _____. (2007). The view of Buddhism in Human Cloning. *Journal of Buddhist Studies*. 14(2), 74.
- Kunathikom, S. (2002). *Infertility and Assisted Reproductive Technologies*. Bangkok: P.A. Living Publishing.
- Pramoch, S. (1984). *The civil and commercial code book I*. Bangkok: Thaivattanapanich.
- Sanongchat, S. (2004). *The law of legal transactions and contracts*. 8th edition. Bangkok: The Law publishing.
- Recht S. (1998). "M" is for Money : Baby M and the Surrogate Motherhood Controversy. *The American University Law Review*. 37 (2), 1022-1023.
- O'Brien, S, (1986). Commercial Conceptions: A Breeding Ground for Surrogacy. *North Carolina Law Review*. 65 (3), 142.